הַגָּהּ: וּמִי שֶׁאֵינוֹ יָרֵא לְנַפְשׁוֹ (ג) אֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת כָּל יָמָיו (כל בו (סי׳ סט) ומנהגים), (ו) רַק צָרִיךְ הַתָּרָה כְּמוֹ שְׁאָר נֶדֶר ((כל בו) [בית יוסף] (ד״ה כתב הכלבו)): **ג** [ד]**הַמִּתְעַנֶּה פַּעַם אַחַת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה** (ז) **תַּעֲנִית** (ג) [ג] **חֲלוֹם, אִם הָיָה בְּיוֹם רִאשׁוֹן,** (ד) **צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת** (ח) **שְׁנֵי הַיָּמִים** (ט) **כָּל יָמָיו, וְאִם הָיָה בְּיוֹם שֵׁנִי,** [ה]**יִתְעַנֶּה כָּל יָמָיו** (י) **יוֹם שֵׁנִי בִּלְבַד.** הַגָּהּ: (יא) וְאֵין צָרִיךְ (ה) לְמֵיתַב תַּעֲנִית לְתַעֲנִיתוֹ, (יב) דְּהָא יֵשׁ אוֹמְרִים דְּמִצְוָה לְהִתְעַנּוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה (תרומת הדשן סימן רע״ח). וְאֵין אוֹמְרִים עֲנֵנוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, (יג) כְּמוֹ שֶׁאֵין אוֹמְרִים בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים (הגהות מנהגים (אות קלב)):

ד הַגָּהוֹת מַיְימוֹנִי (שם) וְהָאֲגוּר (שם) בְּשֵׁם אֲגֻדָּה (שם) שֶׁקַּבָּלָה מִקַּדְמוֹנֵינוּ. ה תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן סִימָן רע״ח.

תקצח וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [*] [א]**רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת** (א) **אוֹמְרִים ׳צִדְקָתְךָ׳ בְּמִנְחָה.** הַגָּהּ: וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁלֹּא לְאָמְרוֹ (ר״ן סוף ראש השנה (ט. ד״ה גמ׳) ומנהגים (בהקדמה, ובמנהגי ר״ה)), וְכֵן אָנוּ נוֹהֲגִים:

א טוּר בְּשֵׁם רַב עַמְרָם, וְהַכָּל בּוֹ (סי׳ סד) בְּשֵׁם רַב הַאי.

תקצט וּבוֹ סָעִיף אֶחָד:

א [*] (א) [א]**לֵיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת,** (ב) **אוֹמְרִים וַתּוֹדִיעֵנוּ:**

א טוּר בְּשֵׁם אֲבִי הָעֶזְרִי (מס׳ ברכות סי׳ צד), וְכֵן כָּתַב הָרֹא״ש בְּסוֹף רֹאשׁ הַשָּׁנָה (פ״ד סי׳ יד).

תר בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְדִינֵי הַקִּדּוּשׁ. וּבוֹ ג׳ סְעִיפִים:

א [א]**בֵּיצָה שֶׁנּוֹלְדָה בְּיוֹם טוֹב הָרִאשׁוֹן, וְכֵן מַה שֶּׁנִּצּוֹד בּוֹ, וְכֵן מַה שֶּׁנִּתְלַשׁ בּוֹ,** (א) **אָסוּר בַּשֵּׁנִי.** הַגָּהּ: וּכְבָר

א מֵימְרָא דְּרַב וּשְׁמוּאֵל בֵּיצָה (ג׳) [ד׳] (ע״ב), וּכְרָבָא דַּף (ד׳) [ה׳] (ע״ב).

בְּאֵר הֵיטֵב

לְהִתְעַנּוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה לִי רְאָיָה מֵחַנָּה וְאֶלְקָנָה אִישׁ הָאֱלֹהִים שֶׁאָכְלוּ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְכֵן מְבֹאָר בִּנְחֶמְיָה ח׳ (פסוק י) ׳אִכְלוּ מַשְׁמַנִּים וּשְׁתוּ מַמְתַקִּים׳ בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. וּבְמַגִּיד מֵישָׁרִים (סוף) פָּרָשָׁה נִצָּבִים כָּתַב שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל בָּשָׂר וְלִשְׁתּוֹת יַיִן בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה: **ב** (ג) **אֵין צָרִיךְ.** וְכֵן עָשָׂה מַעֲשֵׂה הָרַ״ם לוּנְזָאנוֹ בְּסֵפֶר שְׁתֵּי יָדוֹת (מעריך סוף ערך תענית). וְעַל כָּל פָּנִים בַּלַּיְלָה שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה אָסוּר לְהִתְעַנּוֹת כְּמוֹ בִּשְׁאָר יוֹם טוֹב. מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ג). וְהַמִּתְעַנֶּה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה אוֹ בִּשְׁאָר יוֹם טוֹב אָסוּר לְבַשֵּׁל לַאֲחֵרִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן תקכ״ז סָעִיף כ׳ בְּהַגָּ״ה, עַיֵּן שָׁם: **ג** (ג) **חֲלוֹם.** וְאִם הוּא סָפֵק אִם הוּא מֵהַחֲלוֹמוֹת שֶׁמִּתְעַנִּים בְּשַׁבָּת, אֵין לְהִתְעַנּוֹת. כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגב״י): (ד) **צָרִיךְ.** וּמִי שֶׁאֵינוֹ יָרֵא אֵין צָרִיךְ כְּדִלְעֵיל (ס״ב). עַיֵּן מִנְהָגִים: (ה) **לְמֵיתַב.** אֲפִלּוּ חָל בְּשַׁבָּת:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מִשּׁוּם דְּהוֹכִיחַ מֵרֹאשׁ הַשָּׁנָה דַּף י״ח (ע״ב) דְּקָאָמַר בִּשְׁלֹשָׁה בְּתִשְׁרֵי בָּטְלָה אַדְכַּרְתָּא כו׳ דִּלְפִי הַמַּסְקָנָא מִצְוָה לְהִתְעַנּוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, וְדָחָה רְאָיַת הַטַּ״ז סִימָן תקצ״ז (סק״א) עַיֵּן שָׁם, וְכָתַב שֶׁשְּׁלֹשָׁה לוֹמְדִים אֲחֵרִים הִתִּירוּ לוֹ אָמַרְתִּי הוֹאִיל וְהֻתַּר הֻתַּר, מֵאַחַר דְּאִיכָּא דֵּעוֹת דִּבְדִיעֲבַד מְהַנֵּי הַתָּרָה עַל דַּעַת רַבִּים, עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן בְּשַׁאֲגַת אַרְיֵה סִימָן (כ״א) [ק״א] הֵבִיא רְאָיָה מִשַּׁ״ס דְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה דִּלְעֵיל דְּאָסוּר לְהִתְעַנּוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְעַיֵּן שָׁם סִימָן ק״ב דְּלֹא מִבַּעְיָא שֶׁאָסוּר לְהִתְעַנּוֹת בּוֹ, אֶלָּא דְּשִׂמְחָתוֹ מִצְוָה כִּשְׁאָר יוֹם טוֹב, לְחַיֵּב בְּקִדּוּשׁ כִּשְׁאָר יוֹם טוֹב, וְאָסוּר לִטְעֹם כְּלוּם קֹדֶם קִדּוּשׁ, וְאֵין קִדּוּשׁ אֶלָּא בִּמְקוֹם סְעֻדָּה, וְכָל סְעֻדַּת יוֹם טוֹב עָלָיו: **ג** [ג] **חֲלוֹם.** עַיֵּן לְעֵיל סִימָן רפ״ח בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה שָׁם (סק״א) מִדִּינִים אֵלּוּ. וְעַיֵּן בְּמַחֲזִיק בְּרָכָה (סק״ב) שֶׁצָּרִיךְ לִהְיוֹת כִּמְעַט כָּל הַיּוֹם בְּבֵית הַכְּנֶסֶת מִתְבּוֹדֵד וְלוֹמֵד לְקַיֵּם כֻּלּוֹ לַה׳, כְּמוֹ שֶׁאָמְרוּ (עיין מחזיק ברכה סי׳ רפח ס״ק יב) בְּמִתְעַנֶּה תַּעֲנִית חֲלוֹם בְּשַׁבָּת:

א [בשו״ע] **רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל כו׳.** וְעַיֵּן תַּשְׁבֵּ״ץ חֵלֶק ג׳ סִימָן (קע״ז) [קע״ו] וּבְחֵלֶק ב׳ סִימָן רמ״ח וּבְיָבִין שְׁמוּעָה לְרַשְׁבַּ״ץ רֵישׁ מֵאֲמַר חָמֵץ. וְעַיֵּן בִּרְכֵי יוֹסֵף (סק״ב) מִשֵּׁם אָרְחוֹת חַיִּים (הל׳ ר״ה דין סדר תפלת ר״ה סי׳ יח) בְּשֵׁם בַּעַל הָעִתִּים דִּמְקוֹמוֹת שֶׁאוֹמְרִים אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ בְּשַׁבָּת אָז בְּמִנְחָה יֵשׁ לוֹמַר תְּחִלָּה אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ דְּתַקִּינוּ רַבָּנָן קַדְמָאֵי וְאַחַר כָּךְ צִדְקָתְךָ וְכֵן כָּתַב בִּשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה סִימָן תרכ״ב (הגה״ט) דְּאַף דְּצִדְקָתְךָ תָּדִיר, מִכָּל מָקוֹם אָבִינוּ מַלְכֵּנוּ נֶאֱמַר בְּשַׁחֲרִית וּבְמִנְחָה וְצִדְקָתְךָ רַק בְּמִנְחָה. וּבְבִרְכֵי יוֹסֵף סִימָן תרמ״ג (סק״ב) הִקְשָׁה עַל זֶה מִסֻּכָּה דַּף (נ׳) [נ״ו] (ע״א) דִּסְבִירָא לֵיהּ לְרַבָּה בַּר בַּר חָנָה דִּזְמַן וְאַחַר כָּךְ סֻכָּה מִשּׁוּם דִּזְמַן תָּדִיר כו׳, עַיֵּן שָׁם וּבִתְשׁוּבַת כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה סִימָן נ׳, וְעַיֵּן סִימָן תרכ״ב (ס״ג):

א [בשו״ע] **לֵיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה כו׳.** הַמִּנְהָג שֶׁמִּתְפַּלְּלִים מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר אַף שֶׁלֹּא בֵּרְכוּ עֲדַיִן בִּרְכַּת מְאוֹרֵי הָאֵשׁ. וְכָתַב בִּרְכֵי יוֹסֵף (סק״ב) שֶׁצָּרִיךְ עִיּוּן לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב בְּבִרְכֵי יוֹסֵף סִימָן תרצ״ג (סק״א) [דְּרַבְּוָתָא קַמָּאֵי] וּבַתְרָאֵי סְבִירָא לְהוּ שֶׁאֵין לַהֲנוֹת מֵהָאוֹר קֹדֶם בְּרָכָה, עַיֵּן שָׁם. אַךְ גַּם שָׁם בִּקְרִיאַת מְגִלָּה אֵין נוֹהֲגִין לוֹמַר תְּחִלָּה בִּרְכַּת הָאוֹר, וְעַיֵּן שָׁם, וְכָאן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי לְהָקֵל טְפֵי שֶׁאֵין זֶה הֲנָאָה גְּמוּרָה דִּקְצָת שְׁגוּרָה בְּפִיו, וּמִכָּל מָקוֹם רָאוּי לְכַתְּחִלָּה לְמִי שֶׁשָּׁגוּר בְּפִיו הַתְּפִלָּה [שֶׁיֹּאמְרֶנָּה] בְּעַל פֶּה. וְאָמְנָם נִרְאֶה דְּמִיָּד שֶׁמַּבְדִּיל בַּתְּפִלָּה

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ו) אֲבָל בַּלַּיְלָה שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּוַדַּאי אָסוּר לְהִתְעַנּוֹת לְכֻלֵּי עָלְמָא כְּמוֹ בִּשְׁאָר יוֹם טוֹב: (ו) **רַק צָרִיךְ הַתָּרָה וְכו׳.** עַיֵּן יוֹרֶה דֵּעָה סִימָן רי״ד (ס״א) דְּמַשְׁמָע שָׁם דְּמִנְהָג שֶׁל מִצְוָה שֶׁנַּעֲשֶׂה כְּנֶדֶר הוּא רַק כְּשֶׁהֻרְגַּל בָּהּ, אוֹ אֲפִלּוּ פַּעַם אַחַת וְחָשַׁב בִּשְׁעַת מַעֲשֶׂה שֶׁיִּנְהֹג כֵּן לְעוֹלָם, אֲבָל בְּלָאו הָכִי אֵין נַעֲשֶׂה כְּנֶדֶר עַל יְדֵי שֶׁעֲשָׂאָהּ פַּעַם אַחַת: **ג** (ז) **תַּעֲנִית חֲלוֹם.** וְאִם הוּא סָפֵק אִם הוּא מֵהַחֲלוֹמוֹת שֶׁמִּתְעַנִּים בְּשַׁבָּת, אֵין לְהִתְעַנּוֹת: (ח) **שְׁנֵי הַיָּמִים וְכו׳.** דְּתַרְוַיְהוּ הֵן כְּיוֹם אֶחָד, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן ת״ר (ס״א): (ט) **כָּל יָמָיו.** וּמִכָּל מָקוֹם מִי שֶׁאֵין יָרֵא לְנַפְשׁוֹ אֵין צָרִיךְ לְהִתְעַנּוֹת וּכְדִלְעֵיל (ס״ב): (י) **יוֹם שֵׁנִי בִּלְבַד.** אֲבָל יוֹם רִאשׁוֹן לֹא יִתְעַנֶּה כְּלָל, (ז) לְפִי שֶׁיּוֹם הָרִאשׁוֹן הוּא דְּאוֹרַיְיתָא וְאֵינוֹ נִגְרָר אַחַר יוֹם שֵׁנִי, וְעַל כֵּן צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת בּוֹ אֲפִלּוּ קִדּוּשׁ שֶׁל שַׁחֲרִית: (יא) **וְאֵין צָרִיךְ לְמֵיתַב וְכו׳.** אֲפִלּוּ (ח) חָל בְּשַׁבָּת: (יב) **דְּהָא יֵשׁ אוֹמְרִים דְּמִצְוָה לְהִתְעַנּוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה.** וְאַף דְּאֵין הֲלָכָה כֵּן וּכְדִלְעֵיל בְּסָעִיף א׳, מִכָּל מָקוֹם עַל כָּל פָּנִים לֹא נַחֲזִיק זֶה לַעֲבֵרָה שֶׁיִּצְטָרֵךְ אַחַר כָּךְ לְהִתְעַנּוֹת עַל זֶה בַּחֹל. מִי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לְהִתְעַנּוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה, (ט) אֵינוֹ דּוֹמֶה לְמִי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לְהִתְעַנּוֹת בְּשַׁבָּת וְיוֹם טוֹב דְּאֵין קַבָּלָתוֹ כְּלוּם, הָכָא צָרִיךְ הַתָּרָה, מֵאַחַר דְּיֵשׁ אוֹמְרִים דְּמִצְוָה לְהִתְעַנּוֹת בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה: (יג) **כְּמוֹ שֶׁאֵין אוֹמְרִים בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים.** מֵאַחַר שֶׁהֵם יְמֵי דִּין, וְאֵין שַׁיָּךְ כָּל כָּךְ לְבַקֵּשׁ לֵעָנוֹת בְּיוֹם צוֹם הַתַּעֲנִית:

א (א) **אוֹמְרִים ׳צִדְקָתְךָ׳.** כֵּיוָן שֶׁהוּא יוֹם הַדִּין (א) אוֹמְרִים ׳צִדְקָתְךָ וְצִדְקָתְךָ צִדְקָתְךָ׳ מִשּׁוּם צִדּוּק הַדִּין, שֶׁהֲרֵי אָנוּ אוֹמְרִים ׳וַיִּגְבַּהּ ה׳ צְבָאוֹת בַּמִּשְׁפָּט וְהָאֵל הַקָּדוֹשׁ נִקְדַּשׁ בִּצְדָקָה׳. וְהַיֵּשׁ אוֹמְרִים סְבִירָא לְהוּ דְּהָא עַל כָּל פָּנִים יוֹם טוֹב הוּא וְרֹאשׁ חֹדֶשׁ:

א (א) **לֵיל רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְכו׳.** הַמִּנְהָג שֶׁמִּתְפַּלְּלִין מִתּוֹךְ הַסִּדּוּר אַף שֶׁלֹּא בֵּרְכוּ עֲדַיִן בִּרְכַּת בּוֹרֵא מְאוֹרֵי הָאֵשׁ. וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (ד״ה ליל ר״ה) הַטַּעַם שֶׁאֵין זֶה הֲנָאָה גְּמוּרָה, דִּקְצָת שְׁגוּרָה בְּפִיו. וְהַמַּחְמִיר יַחְמִיר לְעַצְמוֹ, אֲבָל אֵין לְהוֹרוֹת לַאֲחֵרִים: (ב) **אוֹמְרִים וַתּוֹדִיעֵנוּ.** אַף שֶׁאוֹמְרִים בּוֹ וַחֲגִיגַת הָרֶגֶל וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה אֵינוֹ רֶגֶל, (א) מִכָּל מָקוֹם כִּי הֵיכִי דְּאָמְרִינַן בְּמוֹצָאֵי יוֹם טוֹב בַּהַבְדָּלָה בֵּין יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשֵׁשֶׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה דְּאָמְרִינַן סֵדֶר הַבְדָּלוֹת הוּא מוֹנֶה, הָכִי נַמִי סֵדֶר הַתִּקּוּן הוּא אוֹמֵר:

א (א) **אָסוּר בַּשֵּׁנִי.** אַף עַל גַּב דְּבִשְׁאָר יוֹם טוֹב מֻתָּר בַּשֵּׁנִי מִכֹּחַ

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(ו) פּוֹסְקִים: **ג** (ז) כֵּן נִרְאֶה לִי כַּוָּנַת מַהֲרַ״ם (מרוטנבורג ד״פ סי׳ נד) שֶׁהֵבִיא הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן ג׳, וְיוּסַר מֵעָלָיו קֻשְׁיַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם שָׁם. גַּם לֹא אָבִין אֵיךְ הֵבִין דִּבְרֵי מַהֲרַ״ם בְּאֹפֶן אַחֵר, שֶׁהִתְעַנָּה וְגַם קִדֵּשׁ, וַאֲפִלּוּ אִם תִּמְצֵי לוֹמַר שֶׁבֵּרֵךְ לְהוֹצִיא בְּנֵי בֵּיתוֹ וְלֹא שָׁתָה, אֵיךְ יָצָא בִּבְרָכָה בְּעָלְמָא יְדֵי קִדּוּשׁ דְּאוֹרַיְיתָא, הֲלֹא צָרִיךְ לְהַזְכִּיר בּוֹ מֵעִנְיָנוֹ שֶׁל יוֹם. וְעַל כָּרְחֲךָ כִּדְפֵרַשְׁתִּי דְּהָא דְּקָאָמַר שֶׁהוּא דְּאוֹרַיְיתָא אֵיוֹם קָאֵי, וּבָרוּר בְּעֶזְרַת ה׳ יִתְבָּרֵךְ: (ח) פּוֹסְקִים: (ט) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה כתב הכל בו), מָגֵן אַבְרָהָם (סק״ח):

א (א) פּוֹסְקִים: **א** (א) פּוֹסְקִים:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah